

КРУМ ГРИГОРОВ ЗА ПРАЗНИКА

chitanka.info

Бях ученик във втори клас на Треклянската прогимназия. За празника на Кирил и Методий щях да декламирам едно стихотворение. Заучаването на стихотворението почна още по пътя на връщане от Трекляно за моето родно село. Тогава така учех и уроците си. Някои деца се боричкаха, замеряха излегналите се край оградите махленски кучета, измисляха прякори на другарите си и какво ли не. Аз изваждах учебника, четях на глас, сетне дигах глава и преразказвах прочетеното. Понякога в залисията си току политах напред и обирах прахоляка по шосето, спънат от някой мой съученик.

Така направих и със стихотворението за Кирил и Методий. Прочета един куплет, опитам се да го наизуствя, прочета втория, третия, дорде стигна у дома. Преди това няколко пъти бях приплаквал на баща си за нови дрехи. Той беше шивач, сам щеше да ги ушие, но отде да намери шаяк? Имахме седем-осем овце, а вкъщи бяхме десетина души. За кого по-напред? Дали мама да изтъче някоя черга или пък да остави прежда за чеиза на сестра ми, която вече се момееше. Но сега бе дошъл моят ред.

Когато влязох в стаята, баща ми привършваше сетрето и панталоните.

— Хайде полегни да си починеш — рече той. — Сутринта си станал от петляно време. Утре за празника трябва да си бодър.

Макар да нямах навик да спя през деня, трябваше да изпълня поръката на тате. Нашите искаха хем да ме зарадват с нови дрехи, хем да събера сили за празника.

Полегнах на одърчето. Шепнех си стихотворението, тате се пообръщаше, лепнал цигара на долната си устна и се усмихваше под мустак. Очите ми се премрежваха, едва дочувах свистенето на кълчищните конци и хрущенето на ножиците. Заспал съм. По едно време татевият глас ме сепна:

— Куне, Куне, ставай де!

Едва се разсъних, потрих очите си, отметнах кълчищната черга и погледнах към прозореца. Оттам се процеждаше мека слънчева светлина. Веднага се разплаках. Плаках, тръшках се, баща ми се суетеше и отпървом не можа да разбере в какво се състои работата.

— Защо не сте ме събудили — задавах се, — децата са вече в Трекляно, празнуват Кирил и Методий, а аз още спя. А

стихотворението? Какво ще правя утре, как ще ме гледат учителите? Никога досега не съм ги излъгал, та на Кирил и Методий ли?

Бях помислил, че нощта е минала, празникът е дошъл, а нашите не са ме събудили да отида на училище. Тате се наведе над мене, подръпна ме, изправи ме на крака и кротко каза:

— Не се тревожи. Та нощта не е минала. Не е дошъл празникът. Хубаво, че сега се наспа, утре ще превариш всички ученици. Може и да осъмнеш в Трекляно. А и дрехите са вече готови.

При тия думи аз го погледнах в очите, отскубнах се от ръцете му, отворих вратата и отскочих навън да видя кое време е. Въздъхнах с облекчение чак на чардачето. Слънцето, приклекло над Хайдушки камък, клонеше на заник. По овощните дръвчета край пътя прелитаха птички, прожужа край мене закъсняла пчела, която се стрелна към кошера на съседите. Върнах се в стаята.

— Е, разбра ли, че е така — подсуква баща ми мустака си и откачи новите ми дрехи. Аз се позасрамах, сведох глава, но се поокопитих и надянах сетрето. Обух и панталоните. Тате ги бе ушил по мярка. Целунах му ръка. Той завъртя глава.

— Ха сега да чуем стихотворението. Утре не мога да дойда на тържеството. Ще ходя в Сушица да нося дрехи на хората. Трябва да взема някой лев, че нямаме прашинка брашно.

Баща ми искаше да чуе стихотворението — все едно че участва заедно с мене в отпразнуването деня на Кирил и Методий. Пристегнах новите си дрехи, прокашлях се, да проверя гласа си, изправих се пред масата, на която тате разкрояваше шаяците, и задекламирах:

*Земята як рода ни бе родила,
но беше нощ във нашите души.*

Като завърших декламацията, настана кратка тишина. Една муха бръмчеше на прозореца, блъскаше се да излети навън. Баща ми смукна дълбоко от цигарата си и пребърса зажълтелите си мустаци.

— Прост човек съм, сине. Даскалите повече знаят от нас. Научил си стихотворението дума по дума. Но не бързай. Това не е кречеталка на воденица, та да кара без прекъсване все на един глас. Кажи си го по човешки.

Нещо като че ме жегна под лъжичката. Без да се бавя повече, грабнах листчето с преписаното на ръка стихотворение, та навън. Вече долините се бяха засенчили, само по баирчинките бляскаха слънчеви петна. Отидох към гумното и почнах ту да чета, ту да декламирам, както поръча баща ми.

През нощта уж легнах да спя, ала сън не ме хващаше. Боя се да не закъснея. Пропяха първи петли, пропяха втори, а бях вече на крак.

— Де, не бързай толкова — поодърпа ме мама. — Няма да събуждаш учителите. Къде си литнал толкова рано?

Тъпчех на място, надникнах на прозорчето. Звездите все още потрепкваха на синьото небе. Но ето лавнаха кучета по махалите, затрополяха волски коли, дочух и детски гласове. Съучениците ми бяха наставали като мене и се викаха един друг да тръгват на училище. Тръгнах и аз. На кръстопътя се застигнахме.

Каква приятна майска утрин! Небето е поизбеляло, звездите са угаснали, от изток като че наднича светла детска главичка. От ошумените дръвчета, по които лъцят сребърни капчици роса, от избуялата до колене трева по ливадите, от зеленчуковите градини, от реката, извила се като дълга синкава лента край върбалаците, вее свежест и прохлада. Сякаш денят на Кирил и Методий е избран нарочно през най-хубавото време на годината. Дъхти на полски билки и здравец, на гороцвет и червени божури. Кукне кукувица, пупне папуняк, зацвъртят скорци. Отведнъж забравяш и сиромашията, и несгодите, и петкилометровия път, който изминавахме на отиване и връщане. В душата ти става светло, сърцето ти бие радостно, иска ти се да хвърчиш, да пееш, както прелетните певци.

Ето го изплува и слънцето цяло-целеничко над добридолските височини. Отведнъж дръвчетата, ливадите, долчинките и баирите като че се запалиха, сетне станаха нежнозелени.

Стигнахме в двора на училището. А там цяла гора от забодени букови клони. Като че бяха нощес изникнали и пораснали. Пред входната врата портретът на Кирил и Методий, обкичен с венец от най-хубави цветя, те примамва да прочетеш на полуразгънатия лист азбуката. Венци висят по всички учебни стаи.

Постепенно дворът се изпълни с ученици. Всички пременени, чисти. По едно време чухме свирката на гимнастика.

— Строй се-е! — вика той.

Като се наредихме, започнаха песните и декламациите. Дойде ред и на моето стихотворение. Сърцето ми биеше до пръсване от вълнение. Та толкова очи ме следят. Изкачих се с прималели крака на площадката, пообърнах се наоколо и се загледах в една точка. Някаква птичка бе кацнала в близката топола. Макар тя да хвъркна след малко, не отклоних погледа си оттам. Как съм декламирах, не помня. Струваше ми се, че съм извън пространството и времето, не виждах нито хората, нито дори чувах гласа си от стеснение. Едва когато свърших и долових ръкопляскане, дълбока въздишка на облекчение се изтръгна от гърдите ми. Чак тогава усетих, че съм стъпил на площадката, забелязах учениците и учителите. Слязох при тях, класният ме пощипна по бузата и рече:

— Добре мина.

След това се покачи учителят ни по български език. Той произнесе слово за Кирил и Методий. С какво вдъхновение говори той за двамата братя, за нашата писменост, за славянската култура, за значението на хубавата книга.

— Хубавата книга дава криле на човека, събаря тронове... — звучеше ясният му и отсечен глас.

Чувство на гордост изпълни сърцата ни. Започна след това манифестацията из улиците. „Върви, народе възродени“ кънтеше и огласяше цялото село.

Успешното казване на стихотворението, новите дрехи, които бях облякъл за пръв път, слънчевият майски ден, словото на учителя — всичко това ме караше да стъпвам бодро, както стъпваха бодро моите другари, а образите на Кирил и Методий и великото им дело залегнаха здраво в съзнанието ми...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.